

วาทกรรมชาตินิยมจอมพล ป. พิบูลสงคราม

นางสาววรรณ ทงสุภร

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาวาทวิทยา ภาควิชาวาทวิทยาและสื่อสารการแสดง

คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2548

ISBN 974-14-3327-1

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

14 02 20

122562139

SPEECH ON NATIONALISM OF FIELD MARSHALL P. PIBULSONGKRAM

Miss Varavan Thongsuporn

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts Program in Speech Communication

Department of Speech Communication and Performing Arts

Faculty of Communication Arts

Chulalongkorn University

Academic Year 2005

ISBN 974-14-3327-1

หัวข้อวิทยานิพนธ์

วาทกรรมชาตินิยมจอมพล ป. พิบูลสงคราม

โดย

นางสาว วรวรรณ ทองสุภร

สาขาวิชา

วาทวิทยา

อาจารย์ที่ปรึกษา

รองศาสตราจารย์ ถิรนนท์ อนวัชศิริวงศ์

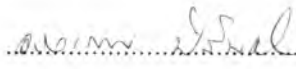
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

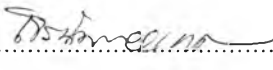
อาจารย์ สุกัญญา สมไพบูลย์

คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็น
ส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทมหาบัณฑิต

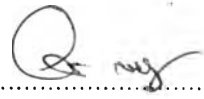

..... คณบดีคณะนิเทศศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร. พีระ จิรโสภณ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการสอบ
(รองศาสตราจารย์ ดร. อรวรรณ ปิรันธน์ไอวาท)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ ถิรนนท์ อนวัชศิริวงศ์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(อาจารย์ สุกัญญา สมไพบูลย์)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ อวยพร พานิช)

วรวรรณ ทองสุกร : วาทกรรมชาตินิยมของจอมพล ป. พิบูลสงคราม (SPEECH ON NATIONALISM OF FIELD MARSHALL P. PIBULSONGKRAM). อ. ที่ปรึกษา : รศ. ถิรนนท์ อนวัชศิริวงศ์, อ. ที่ปรึกษาร่วม : อ.สุกัญญา สมไพบูลย์ 318 หน้า. ISBN 974-14-3327-1.

การศึกษาวិจัยเรื่อง วาทกรรมชาตินิยมของจอมพล ป. พิบูลสงคราม ในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษานิยามอุดมการณ์ชาตินิยมของจอมพล ป. พิบูลสงคราม และรูปแบบกับลักษณะภาษาทางการเมืองที่ปรากฏในบันทึกคำกล่าวสุนทรพจน์ คำปราศรัย และบทประพันธ์ของจอมพล ป. พิบูลสงคราม ที่เกิดขึ้นในขณะที่จอมพล ป. พิบูลสงครามดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี 2 ช่วงเวลาคือ ตั้งแต่ พ.ศ. 2481-2487 และ พ.ศ. 2491-2500

ผลจากการศึกษาวิจัยพบว่า อุดมการณ์ชาตินิยมของจอมพล ป. พิบูลสงคราม ที่ปรากฏในบันทึกคำกล่าวสุนทรพจน์ คำปราศรัย คำวิงวอนและบทประพันธ์ของจอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้มีการนิยามตามพัฒนาการของอุดมการณ์ชาตินิยมออกเป็น 4 ช่วง โดยเชื่อมโยงกับ 1) ระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย 2) วัฒนธรรมไทยและวัฒนธรรมสากล 3) ตัวผู้นำ และ 4) การต่อต้านลัทธิคอมมิวนิสต์ ทั้งยังได้กำหนดเป็นวีรกรรมและคติของคนไทย เพื่อให้ประชาชนเกิดการร่วมมือปฏิบัติตามนโยบายของรัฐบาลอย่างเป็นรูปธรรม

ส่วนในด้านของรูปแบบวาทกรรมชาตินิยมที่ปรากฏ สามารถแบ่งตามลักษณะของวาทะดังนี้ คือ 1. สุนทรพจน์และคำปราศรัย 2. คำวิงวอน และ 3. บทประพันธ์ในนามปากกา "สามัคคีชัย" ซึ่งพบว่ามีลักษณะท่วงทำนองของภาษาทางการเมือง 3 ประเภทคือ 1. ภาษาที่ใช้เพื่อการชักชวน 2. ภาษาทางการบริหาร 3. ภาษาทางกฎหมาย และนอกจากนี้จอมพล ป. พิบูลสงครามได้ใช้ภาษาทางการเมืองประเภทภาษาที่ใช้เพื่อการชักชวนมากที่สุด รองลงมาคือภาษาทางการบริหาร และภาษาทางกฎหมายตามลำดับ นอกจากนี้พบว่า วิธีในการโน้มน้าวใจในวาทกรรมชาตินิยมของจอมพล ป. พิบูลสงครามจะเป็นการใช้หลักฐานแบบพรรณนา และการใช้หลักฐานแบบให้รายละเอียดเป็นหลัก

ภาควิชา วาทวิทยาและสื่อสารการแสดง
สาขาวิชา วาทวิทยา
ปีการศึกษา 2548

ลายมือชื่อนิสิต..... ผอจจจจจ จจจจจจจ
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา..... จจจจจจจ
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม..... จจจจจจจ

4785113028 : MAJOR SPEECH COMMUNICATION

KEY WORD : NATIONALISM / SPEECH / IDEOLOGY / POLITICAL LANGUAGE

VARAVAN THONGSUPORN : SPEECH ON NAIONALISM OF FIELD MARSHALL P.

PIBULSONGKRAM THESIS ADVISOR : ASSOC. PROF. THIRANAN ANAWAJ-

SIRIWONGS, THESIS CO-ADVISOR : SUKANYA SOMPIBOON, 318 pp. ISBN 974-14-3327-1.

This research aims to study: 1) the ideology of nationalism' s definitions of Field Marshall P. Pibulsongkram 2) forms and political language styles of Field Marshall P. Pibulsongkram, between 1938-1944 A.D. and 1948-1957 A.D. from 45 recorded speech documentaries.

The research results have been found that the ideology of nationalism's definitions of Field Marshall P. Pibulsongkram had been enhanced and defined into 4 adaptation steps: 1. Nationalism on Democratic politics 2. Nationalism on traditional and western cultures 3. Nationalism on the leader and 4. Nationalism on the anti-communists policy through the term in the context of politics and governance, social and economics, and cultures in Field Marshall P. Pibulsongkram's speech. These 4 adaptation steps had been expressed to Thai people by regulating 14 Vira-dhamma Thai Principles and 6 Thai Ideai Principles in order to act tangibly.

The results are also discovered the forms and the political language styles in Field Marshall P. Pibulsongkram's speech which can be categorized into 3 forms: 1) speech 2) entreating address 3) political article written through his pen name "Samakki-Chai". About political language styles found in Field Marshall P. Pibulsongkram's speech, are hortatory language, administrative language and legal language consequently. The persuasive styles of Field Marshall P. Pibulsongkram mostly are descriptive and detailing evidence using.

Department of Speech and Performing Arts

Student's signature.....

Field of Study Speech, Communication Arts

Advisor's signature.....

Academic Year 2005

Co-advisor's Signature.....

กิตติกรรมประกาศ

การทำวิทยานิพนธ์เล่มนี้ได้สำเร็จของลุล่วงได้ด้วยจิตวิญญาณแห่งความเป็นครูอันยิ่งใหญ่ และการเสียสละอุทิศตนทั้งกายใจอย่างยิ่งยวดของท่านรองศาสตราจารย์ถิรนนท์ อนวัชศิริวงศ์ อาจารย์ที่ปรึกษาของผู้เขียน กล่าวได้ว่าหากไม่ได้การเสียสละของท่าน ลูกศิษย์คนนี้คงไม่มีโอกาสจะถึงฝั่งที่ตั้งใจอย่างแน่นอน พร้อมด้วยความกรุณาจากอาจารย์สุภัญญา สมไพบูลย์ ที่ได้กรุณาสละเวลาช่วยอบรม และแนะนำแนวทางมาตั้งแต่ต้น ผู้เขียนขอกราบเคารพในความเมตตากรุณาอย่างล้นเหลือของท่านรองศาสตราจารย์ ดร. อรพรรณ ปิลันธน์โอวาท ที่นอกเหนือจากกรุณารับเป็นประธานการสอบวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้แล้ว ยังได้กรุณาให้แนวทางในการแก้ไขเพื่อความถูกต้องสมบูรณ์ในเนื้อหางานวิจัยชิ้นนี้ อย่างไม่เห็นแก่ความเหนื่อยยากทั้งๆที่ท่านอาจารย์เองมีภาระสำคัญอื่นๆในงานครุอยู่มากมาย ท่านรองศาสตราจารย์อวยพร พานิช ที่คอยดูแลให้กำลังใจและปลอบโยนยามท้อแท้ใจ ผู้เขียนรู้สึกแจ่มชัดในคำพูดของพี่ออย รุ่นพี่ที่พูดไว้ว่า “อาจารย์อวยพรท่านดีมาก ๆ ดีเหมือนแม่” และท่านรองศาสตราจารย์เมตตา วิวัฒนานุกูลที่ให้กรุณาให้อ้อมกอดที่แสนอบอุ่นและห่วงใย ซึ่งลูกศิษย์คนนี้จะไม่มีวันลืมเลือนไปได้เลย

ความสำเร็จในชีวิตการศึกษาของผู้เขียนในวันนี้ เป็นเพราะกำลังใจอย่างไม่มีที่สิ้นสุด และมีอ้อมกอดให้น้องคนนี้ของพี่ๆที่ภาควิชาทุกท่าน อาจารย์พี่อ้อยที่ผู้เขียนเคารพรัก พี่นပ် พี่สาวคนดีที่ช่วยเหลือเอ็นดูในทุกๆทางเหมือนเป็นพี่สาวแท้ๆ พี่แอม พี่เป้ง พี่ป้อง พี่เป๊ป พี่ใจ พี่เจ๊ียบ พี่ออย พี่พิม พี่ปุก พี่ก้อย ไฟท์และกลุ่มของเรา “Young Blood” ปู เดือน สไปรท์ เพื่อนรักที่มีความห่วงใยไม่สิ้นสุด พี่สมใจ หากไม่ได้คำแนะนำและความช่วยเหลือของพี่ ผู้เขียนคงไม่มีวันนี้ ขอขอบคุณจิตใจดีๆของ พี่ยอด พี่ชายที่แสนดี พี่วาวพี่สาวที่น่ารัก หยิน พลอย หนูมและจอมเพื่อนที่เข้าใจยามเศร้า น้ำหยอง น้ำหยัด พี่ชาติ พี่แมว พี่อ้อย พี่ฝนคณะนิเทศฯ พี่อ้อมคนสวยที่มีชื่อคโคไกลตปลอบใจ และเพื่อนร่วมคณะที่เข้าใจความรู้สึกร่วมฝ่าฟันกันมา และฟ้ากับพุทรา เพื่อนรักที่ทำให้เห็นความรักและมิตรภาพที่ยั่งยืน กับเพื่อนๆ ที่เข้าใจเคียงข้างยามท้อแท้ รัตน์-ก๊วง-น้องเพื่อนรักยามยาก ขอขอบคุณในกำลังใจและสมาธิในยามฟุ้งซ่านจากก้อย กับมุขขำๆให้ผู้เขียนยิ้มออกของไอ้ะ สวย แตนกับเปียร์ น้องๆคณะฯ: น้องเค้ก น้องเอม น้องไผ่ น้องทอมมี่ น้องปั้น น้องโก้ น้องโบ ตลอดจนทีมเดอะเบรณ ม.ต้น: อาจารย์ธวัชชัย ป้าตา ป้าแต้ว ป้าหวาน พี่แวน พี่ตุ้ม พี่ต่อม พี่อ้อ พี่จุก พี่ใจ พี่เจ๊ียบ พี่ตูน พี่โม ในความเอ็นดูและให้โอกาสผู้เขียนเสมอมา และครอบครัวที่รัก น้องกิว น้องบูบี้ น้องโตโต้ที่ช่วยเหลือพี่สาวคนนี้มาตลอด ป้าพรและน้านิดที่เมตตาห่วงใย กับคุณแม่คุณพ่อที่ได้มอบชีวิตและโอกาสแก่ผู้เขียน ที่คอยสนับสนุนในช่วงเวลาในชีวิตการศึกษาของผู้เขียน ซึ่งประมวลเป็นความประทับใจความทรงจำอันงดงาม

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญภาพ.....	ฎ

บทที่

1	บทนำ	
1.1	ความเป็นมาและความสำคัญ.....	1
1.2	วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	7
1.3	ปัญหาคำถามวิจัย.....	7
1.4	ขอบเขตของการวิจัย.....	7
1.5	ข้อตกลงเบื้องต้น.....	7
1.6	ข้อจำกัดของการวิจัย.....	8
1.7	ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย.....	8
1.8	วิธีการดำเนินการวิจัย.....	8
1.9	ลำดับขั้นตอนในการเสนอผลงานวิจัย.....	9
1.10	นิยามศัพท์.....	10
2	แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
2.1	แนวคิดเรื่องชาตินิยม.....	12
2.2	แนวคิดเรื่องอุดมการณ์.....	18
2.3	แนวคิดเรื่องสื่อสารทางการเมือง.....	20
2.4	แนวคิดเรื่องวาทกรรม.....	23
2.5	แนวคิดเรื่องการเมืองโน้มน้าวใจ.....	27
2.6	แนวคิดเรื่องภาษากับการเมือง.....	28
2.7	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	32

3	ระเบียบวิธีวิจัย	
3.1	รูปแบบการวิจัย.....	40
3.2	แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา.....	40
3.3	การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	45
3.4	การวิเคราะห์ข้อมูล.....	45
3.4	การนำเสนอข้อมูล.....	46
4	ผลการวิจัย	
4.1.	ที่มาของลัทธิชาตินิยม.....	47
4.2	สภาพบ้านเมืองก่อนที่จอมพล ป. พิบูลสงครามเข้ามาเป็น ผู้นำประเทศ.....	50
4.2.1	สภาพทางการเมืองการปกครองของประเทศไทย.....	52
4.2.2	สภาพทางสังคม เศรษฐกิจ ของประเทศไทย.....	53
4.2.3	พื้นฐานทางวัฒนธรรมของประเทศไทย.....	54
4.3	ประวัติของจอมพล ป. พิบูลสงคราม.....	55
4.4	สรุปย่อวาทกรรมที่นำมาใช้ศึกษา.....	65
4.5	ผลการวิจัยข้อที่ 1: ชาตินิยมในนิยามของ จอมพล ป. พิบูลสงคราม.....	79
4.5.1	ชาตินิยมที่ถูกเชื่อมโยงเข้ากับสถาบันการเมืองการปกครอง...80	
4.5.2	ชาตินิยมที่ถูกเชื่อมโยงเข้ากับวัฒนธรรมเดิมและวัฒนธรรม สากล ที่สร้างคุณค่าและเอกลักษณ์ให้สังคมไทย.....	87
4.5.3	ชาตินิยมที่ถูกเชื่อมโยงเข้ากับตัวผู้นำ.....	103
4.5.4	ชาตินิยมที่ถูกเชื่อมโยงเข้ากับการต่อต้านลัทธิคอมมิวนิสต์...109	
✓ 4.5.5	ชาตินิยมที่ถูกกำหนดเป็นวีรกรรมของชาติไทย และคติ 6 ประการของคนไทย	113
4.6	ผลการวิจัยข้อที่ 2 : รูปแบบ และลักษณะภาษาทางการเมือง ของจอมพล ป. พิบูลสงคราม.....	117
4.6.1	รูปแบบของวาทะ.....	117
4.6.2	ภาษาทางการเมือง.....	118
4.6.2.1.	ภาษาที่ใช้เพื่อชักชวน.....	118
4.6.2.2	ภาษาทางการบริหาร.....	142

4.6.2.3. ภาษาทางกฎหมาย.....	150
4.6.3 การใช้หลักฐานเพื่อการโน้มน้าวใจ.....	152
5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	
5.1 สรุปผลการวิจัย.....	163
5.2 อภิปรายผลการวิจัย.....	166
5.3 ข้อเสนอแนะ.....	178
รายการอ้างอิง.....	179
ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก (คำวิงวอน).....	188
ภาคผนวก ข (สาส์น-ประกาศ).....	298
ภาคผนวก ค.(คำปราศรัย-สุนทรพจน์).....	203
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	314

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	แสดงการเชื่อมโยงสถาบันต่างๆเข้ากับสภาพการณ์ทางการเมือง.....	171
2	แสดงสถานะของความสัมพันธ์ของคู่สถาบันที่เชื่อมโยงในเรื่องการสร้างความรู้สึกร การเมือง.....	172
3	แสดงการเชื่อมโยงสถาบันต่างๆเข้ากับสภาพการณ์ทางเศรษฐกิจและสังคม.....	173
4	แสดงสถานะของความสัมพันธ์ของคู่สถาบันที่เชื่อมโยงในดำเนินนโยบายชาตินิยม ทางเศรษฐกิจ.....	174
5	แสดงการเชื่อมโยงสถาบันต่างๆเข้ากับสภาพการณ์ทางวัฒนธรรม.....	175
6	แสดงสถานะของความสัมพันธ์ของคู่สถาบันที่เชื่อมโยงในดำเนินนโยบายชาตินิยม ทางวัฒนธรรม.....	176

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
รูปที่ 1 ภาพวาดโฆษณาในการรณรงค์เรื่องวัฒนธรรม.....	94
รูปที่ 2 ภาพโปสเตอร์โฆษณาในการรณรงค์ในเรื่อง วัฒนธรรมการแต่งกายของชาวไทย.....	97
รูปที่ 3 ภาพวาดโฆษณาในการรณรงค์ในเรื่อง วัฒนธรรมการแต่งกายของชาวไทย.....	100
รูปที่ 4 อักษรลายมือของจอมพล ป. พิบูลสงคราม ชื่อ "ประเทศจะเจริญต้องมีอำนาจ".....	106